

62002J0109

Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio (viides jaosto) 23 päivänä lokakuuta 2003. - Euroopan yhteisöjen komissio vastaan Saksan liittotasavalta. - Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen - Kuudes arvonlisäverodirektiivi - Kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään alennetun verokannan soveltamisesta musiikkiyhtyeisiin ja solisteihin sillä edellytyksellä, että viimeksi mainitut itse ovat konsertin järjestäjiä. - Asia C-109/02.

Oikeustapauskoelma 2003 sivu 00000

Tiivistelmä

Asianosaiset

Tuomion perustelut

Päätökset oikeudenkäyntikuluista

Päätöksen päätösosa

Avainsanat

Verotus - Jäsenvaltioiden lainsäädännön yhdenmukaistaminen - Liikevaihtoverot - Yhteinen arvonlisäverojärjestelmä - Jäsenvaltioiden oikeus soveltaa alennettua verokantaa tiettyihin tavaroiden luovutuksiin ja palvelujen suorituksiin - Alennetun verokannan soveltamista konserttien järjestäjälle palveluja tuottavien musiikkiyhtyeiden suorituksiin ja yleisen verokannan soveltamista konserttien järjestäjän lukuun työskentelevien solistien suorituksiin ei voida hyväksyä

(Neuvoston direktiivin 77/388/ETY 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmas alakohta)

Tiivistelmä

\$\$Sellainen jäsenvaltio ei noudata jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun kuudennen direktiivin 77/388/ETY 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmannen alakohdan mukaisia velvoitteitaan, joka soveltaa arvonlisäveron alennettua verokantaa välittömästi yleisölle tai konsertin järjestäjälle palveluja tuottavien musiikkiyhtyeiden suorituksiin samoin kuin välittömästi yleisölle palveluja tuottavien solistien suorituksiin, mutta soveltaa järjestäjän lukuun työskentelevien solistien suorituksiin arvonlisäveron yleistä verokantaa.

Jäsenvaltioiden on alennetun verokannan soveltamista koskevaa toimivaltaa käyttäessään nimittäin noudatettava verotuksen neutraalisuuden periaatetta, jonka vastaista on se, että keskenään samankaltaisia ja näin ollen kilpailevia tavaroita tai palveluja kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavalla, joten näihin tavaroihin tai palveluihin on sovellettava yhtenäistä verokantaa.

(ks. 19, 20 ja 28 kohta sekä tuomiolauselma)

Asianosaiset

Asiassa C-109/02,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään E. Traversa ja G. Wilms, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään W.-D. Plessing ja M. Lumma,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta - yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste - 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1) 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmannen alakohdan mukaisia velvoitteitaan, sellaisena kuin tämä direktiivi on muutettuna direktiivin 77/388/ETY muuttamisesta yleisen verokannan tason osalta 25 päivänä toukokuuta 1999 annetulla neuvoston direktiivillä 1999/49/EY (EYVL L 139, s. 27), koska se soveltaa arvonlisäveron alennettua verokantaa välittömästi yleisölle tai konsertin järjestäjälle palveluja tuottavien musiikkiyhteiden suorituksiin samoin kuin välittömästi yleisölle palveluja tuottavien solistien suorituksiin, mutta soveltaa järjestäjän lukuun työskentelevien solistien suorituksiin arvonlisäveron yleistä verokantaa,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: tuomarit D. A. O. Edward, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, A. La Pergola ja P. Jann (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: J. Mischo,

kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

Tuomion perustelut

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY 226 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 22.3.2002 ja jossa yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta - yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste - 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1) 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmannen alakohdan mukaisia velvoitteitaan, sellaisena kuin tämä direktiivi on muutettuna direktiivin 77/388/ETY muuttamisesta yleisen verokannan tason osalta 25 päivänä toukokuuta 1999 annetulla neuvoston direktiivillä 1999/49/EY (EYVL L 139, s. 27; jäljempänä kuudes direktiivi), koska se soveltaa arvonlisäveron alennettua verokantaa välittömästi yleisölle tai konsertin järjestäjälle palveluja tuottavien musiikkiyhtyeiden suorituksiin samoin kuin välittömästi yleisölle palveluja tuottavien solistien suorituksiin, mutta soveltaa järjestäjän lukuun työskentelevien solistien suorituksiin arvonlisäveron yleistä verokantaa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

2 Kuudennen direktiivin 2 artiklan 1 kohdan mukaan arvonlisäveroa on kannettava verovelvollisen tässä ominaisuudessaan maan alueella suorittamasta vastikkeellisesta tavaroiden luovutuksesta ja palvelujen suorituksesta.

3 Kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Kunkin jäsenvaltion on vahvistettava arvonlisäveron yleinen verokanta prosenttiosuutena veron perusteesta, ja sen on oltava sama tavaroiden luovutusten ja palvelujen suoritusten osalta. Tämän prosenttiosuuden on 1 päivästä tammikuuta 1999 31 päivään joulukuuta 2000 oltava vähintään 15 prosenttia.

- -

Jäsenvaltiot voivat lisäksi soveltaa joko yhtä tai kahta alennettua verokantaa. Nämä verokannat on määrättävä vähintään 5 prosentin suuruisena prosenttiosuutena veron perusteesta, ja niitä sovelletaan ainoastaan niihin ryhmiin kuuluvien tavaroiden luovutuksiin ja palveluiden suorituksiin, jotka on lueteltu liitteessä H."

4 Kuudennen direktiivin liitteen H seitsemännessä ryhmässä on lueteltu "pääsy näytöksiin, teatteriin, sirkukseen, messuille, huvipuistoihin, konsertteihin, museoihin, eläintarhoihin, elokuviin, näyttelyihin ja vastaaviin kulttuuritilaisuuksiin ja -laitoksiin" sekä "radio- ja televisiolähetyspalvelujen vastaanotto". Kyseisen liitteen kahdeksas ryhmä sisältää "kirjailijoiden, säveltäjien ja esiintyvien taiteilijoiden palvelut sekä näiden tekijänpalkkiot".

Kansallinen lainsäädäntö

5 Vuoden 1999 Umsatzsteuergesetzin (Saksan vuoden 1999 liikevaihtoverolaki; BGBl. I, s. 1270) 12 §:n 2 momentin 7 kohdan a alakohdassa säädetään, että arvonlisäveron alennettua 7 prosentin verokantaa sovelletaan "teatterien, orkesterien, kamarimusiikkiyhtyeiden, kuorojen ja museoiden suorittamiin palveluihin sekä muiden yrittäjien järjestämiin teatteriesityksiin ja konsertteihin".

6 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että Bundesfinanzhofin (Saksa) oikeuskäytännön mukaan kyseistä alennettua verokantaa sovelletaan solisteihin ainoastaan silloin, kun he itse toimivat samalla myös konsertin järjestäjinä. Palveluihin, joita solistit suorittavat konserttien järjestäjälle, sovelletaan sitä

vastoin arvonlisäveron yleistä verokantaa.

Oikeudenkäyntiä edeltävä menettely

7 Komissio ilmoitti Saksan liittotasavallalle 4.5.1999 päivätyllä virallisella huomautuksella katsovansa, että edellisessä kohdassa mainittu oikeuskäytäntö on yhteisön oikeuden ja erityisesti kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmannen alakohdan vastaista, koska konserttien järjestäjälle työskentelevien musiikkiyhtyeiden ja solistien erilaiselle kohtelulle ei ole minkäänlaista perustetta lainsäädännössä.

8 Koska komissio ei saanut vastausta kyseiseen kirjeeseen, se toimitti 24.1.2000 päivätyllä kirjeellään Saksan liittotasavallalle perustellun lausunnon, jossa se toisti väitteensä ja kehotti kyseistä jäsenvaltiota toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet tilanteen korjaamiseksi.

9 Saksan liittotasavalta vastasi komission väitteisiin 5.4.2000 päivätyllä kirjeellään, jossa se ilmoitti syyt, joiden takia se katsoi tällaisen erilaisen kohtelun olevan tarpeen.

10 Koska komissio ei ollut tyytyväinen tähän vastaukseen, se päätti nostaa käsiteltävänä olevan kanteen.

Pääasia

Asianosaisten lausumat

11 Komissio katsoo, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on näytetty toteen. Komission mukaan verotuksen neutraalisuuden periaatteen vastaista on se, että keskenään samankaltaisia ja kilpailevia tavaroita tai palveluja kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavalla. Tämä periaate soveltuu myös siihen, tapahtuuko verottaminen alennetun verokannan vai yleisen verokannan mukaisesti.

12 Lisäksi tasapuolisuusperiaate edellyttää, että yhtä ja samaa sääntöä sovelletaan samankaltaisiin verollisiin liiketoimiin. On olemassa samankaltaisuusolettama, kun kyseessä ovat liiketoimet ovat kuudennen direktiivin liitteen H johonkin ryhmään kuuluvan yhden ja saman verollisen liiketoimen eri muunnelmia, kuten kyseisen liitteen kahdeksanteen ryhmään kuuluvat "esiintyvien taiteilijoiden palvelut".

13 Kyseinen käsite kattaa selvästi sekä solistit että musiikkiyhtyeet. Niihin on näin ollen sovellettava yhtenäistä verokantaa.

14 Saksan hallitus vaatii, että kanne hylätään perusteettomana. Se vetoaa ensiksi siihen, että kuudennen direktiivin liitteen H yhden ryhmän sanamuotoon sisältyvä yhteenveto ei välttämättä osoita kyseessä olevien liiketoimien samankaltaisuutta. Kyseisen liitteen saksalaisessa kieliversiossa ilmaisussa "Werke - - von - - ausübenden Künstlern" käytetään epämääräistä artikkelia substantiivista, joka tarkoittaa "esiintyviä taiteilijoita", mikä viittaa siihen, että jäsenvaltiot voivat rajoittaa alennetun verokannan soveltamisen ainoastaan tiettyihin kyseessä oleviin palveluihin. Kuudennen direktiivin liitteen H kahdeksannessa ryhmässä luetelluista palveluista ei välttämättä ole kannettava arvonlisäveroa samoilla ehdoilla, koska jäsenvaltioilla on tältä osin harkintavaltaa.

15 Kyseessä olevat palvelut eivät joka tapauksessa ole samankaltaisia. Musiikkiyhtyeet erottuvat solisteista objektiivisten arviointiperusteiden nojalla, eli henkilöiden lukumäärän perusteella. Tällä on määräävä vaikutus soitetun musiikin sisältöön ja rakenteeseen.

16 Saksan hallitus vetoaa toiseksi siihen, että kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö ei perustu komission väittämällä tavalla kuudennen direktiivin liitteen H kahdeksanteen ryhmään vaan kyseisen liitteen seitsemänteen ryhmään, jossa mainitaan ainoastaan "konsertit" eikä solistin

palveluita. Verotuksen neutraalisuuden ja tasapuolisuuden periaatteita ei siis loukata, koska solistien palveluiden erilainen kohtelu johtuu kuudennesta direktiivistä itsestään, eli edellä mainitun liitteen seitsemännen ja kahdeksannen ryhmän yhteisvaikutuksesta.

17 Kolmanneksi, kyseisten säännösten todellisena tarkoituksena on antaa katsojalle tietty etu. Tällainen etu on kuitenkin taattu myös silloin, kun solisti itse ei pääse hyötymään alennetun verokannan soveltamisesta. Koska arvonlisäverojärjestelmässä viimeisimmässä vaiheessa sovellettava verokanta määrittää verotuksen määrän, yleisön kannalta on merkityksetöntä - kun otetaan huomioon konserttien järjestäjän vähennysoikeus - sovelletaanko solistin palveluun konsertin järjestäjälle yleistä verokantaa vai alennettua verokantaa.

18 Saksan hallitus vetoaa neljänneksi siihen, että komissio on loukannut periaatetta, jonka mukaan kenenkään ei pidä toimia vastoin omaa toimintatapaansa (*venire contra factum proprium*). Komissio oli nimittäin 13.11.1997 julkistanut kertomuksen (KOM(97) 559 lopull.), jossa se oli esittänyt, että yksi suurimmista ongelmista arvonlisäveron alennetun verokannan soveltamisen kannalta on kuudennen direktiivin liitteen H valinnaisuus sekä yhteisten määritelmien puuttuminen siinä mainituilta ryhmiltä. Komissiolla ei siis ole oikeutta väittää jäsenvaltioiden jättäneen jäsenyysvelvoitteet noudattamatta, koska se itse katsoo, että tätä asiaa koskevaan lainsäädäntöön ei sisälly johdonmukaista ja selkeää lähestymistapaa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

19 Saksan hallituksen esittämän ensimmäisen puolustautumisperusteen osalta on todettava, että kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmannessa alakohdassa jäsenvaltiot on oikeutettu soveltamaan arvonlisäveron alennettua verokantaa tiettyihin tavaroihin ja palveluihin, jotka on mainittu kyseisen direktiivin liitteessä H. Päätös käyttää kyseistä oikeutta kuuluu siis jäsenvaltioiden toimivaltaan.

20 Tätä toimivaltaa käyttäessään jäsenvaltioiden on kuitenkin noudatettava verotuksen neutraalisuuden periaatetta. Kuten yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, tämän periaatteen vastaista on muun muassa se, että keskenään samankaltaisia ja näin ollen kilpailevia tavaroita tai palveluja kohdellaan arvonlisäverotuksessa eri tavalla, joten näihin tavaroihin tai palveluihin on sovellettava yhtenäistä verokantaa (ks. asia C-267/99, Adam, tuomio 11.10.2001, Kok. 2001, s. I-7467, 36 kohta).

21 Kuudennen direktiivin liitteen H kahdeksannen ryhmän saksalainen kieliversio, jossa käytetään - kuten sitä paitsi useimmissa muissakin kieliversioissa - epämääräistä artikkelia substantiivista, joka tarkoittaa "esiintyviä taiteilijoita", ei voi kumota tätä toteamusta, koska kysymys on kielellisestä vivahteesta, jota ei saksankaan kielessä voida tulkita siten, että kansallisella lainsäätäjällä on halutessaan oikeus erotella tässä yhteydessä luetellut henkilöt toisistaan ja rajoittaa vapaasti niiden henkilöiden piiriä, joiden palveluihin sovelletaankin alennettua verokantaa.

22 Lisäksi ei ole mitään sellaista seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että solistien palvelut ja musiikkiyhtyeiden palvelut eivät ole samanlaisia tai ainakaan samankaltaisia palveluita tämän tuomion 20 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettulla tavalla.

23 Käsité "esiintyvät taiteilijat" kattaa nimittäin tavanomaisessa merkityksessään sekä solistit että musiikkiyhtyeet. Esiintymislavalla olevien henkilöiden lukumäärällä ei voi tältä osin olla merkitystä. Väite, jonka mukaan soitetun musiikin sisältö ja rakenne on määritettävä näiden henkilöiden lukumäärän perusteella, on myös merkityksetön verotuksen kannalta. Saksan hallitus sitä paitsi itse kumoaa tämän väitteen, koska se vetoaa siihen, että alennettu verokanta soveltuu solistien itsensä järjestämiin tilaisuuksiin ja että solistin palvelusta kannetaan veroa yleisen verokannan mukaisesti ainoastaan silloin, kun muutoin samanlaisen tilaisuuden järjestäjänä on joku toinen henkilö kuin solisti.

24 Tästä seuraa, että ensimmäinen puolustautumisperuste on hylättävä.

25 Mitä sitten tulee Saksan hallituksen toiseen puolustautumisperusteeseen, jonka mukaan kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö ei perustu kuudennen direktiivin liitteen H kahdeksanteen ryhmään vaan kyseisen liitteen seitsemänteen ryhmään ja jonka mukaan näiden kahden ryhmän yhteisvaikutus oikeuttaa kohtelevaan solisteja ja musiikkiyhtyeitä eri tavalla, on riittävää todeta, että seitsemännessä ryhmässä, jossa mainitaan erotuksetta "konsertit", ja kahdeksannessa ryhmässä ei tehdä tällaista erottelua, riippumatta siitä, käsitelläänkö näitä ryhmiä erikseen vai yhdessä. Lisäksi kyseisessä seitsemännessä ryhmässä viitataan "pääsyyn" tilaisuuksiin kuten konsertteihin, mutta ei esiintyvien musiikkitaiteilijoiden itsensä palveluihin, jotka ovat komission väitteiden ainoa kohde tässä oikeudenkäynnissä. Tämä puolustautumisperuste on siis tehoton, ja se on hylättävä.

26 Kolmannen puolustautumisperusteen osalta, joka perustuu konsertin järjestäjän vähennysoikeuteen, on myös riittävää todeta, että tässä oikeudenkäynnissä ei ole kysymys tästä oikeudesta vaan esiintyvien musiikkitaiteilijoiden palveluihin sovellettavasta verokannasta. Myös tämä puolustautumisperuste on näin ollen tehoton, ja se on hylättävä.

27 Mitä sitten tulee Saksan hallituksen neljänteen puolustautumisperusteeseen, jonka mukaan komission ei olisi pitänyt nostaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevaa kannetta sellaisen säännöksen johdosta, jota se itse ei pidä kovinkaan johdonmukaisena ja selkeänä, on riittävää todeta, että riippumatta siitä, miten komissio on aiemmin arvioinut kuudennen direktiivin liitteen H tulkintaan liittyviä ongelmia, kyseinen arviointi ei voi vaikuttaa siihen, onko sellainen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne perusteltu, joka perustuu kahden samankaltaisen palvelun ilmeisen lainvastaisen erilaiseen kohteluun. Myös tämä puolustautumisperuste on siis hylättävä.

28 Edellä esitettyjen näkemysten perusteella on todettava, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut kuudennen direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmannen alakohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se soveltaa arvonlisäveron alennettua verokantaa välittömästi yleisölle tai konsertin järjestäjälle palveluja tuottavien musiikkiyhtyeiden suorituksiin samoin kuin välittömästi yleisölle palveluja tuottavien solistien suorituksiin, mutta soveltaa järjestäjän lukuun työskentelevien solistien suorituksiin arvonlisäveron yleistä verokantaa.

Päätökset oikeudenkäyntikuluista

Oikeudenkäyntikulut

29 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Saksan liittotasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska tämä on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Päätöksen päätösosa

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta - yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste - 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 12 artiklan 3 kohdan a alakohdan kolmannen alakohdan mukaisia velvoitteitaan, sellaisena kuin tämä direktiivi on muutettuna direktiivin 77/388/ETY muuttamisesta yleisen verokannan tason osalta 25 päivänä toukokuuta 1999 annetulla neuvoston direktiivillä 1999/49/EY, koska se soveltaa arvonlisäveron alennettua verokantaa välittömästi yleisölle tai konsertin järjestäjälle palveluja tuottavien musiikkiyhtyeiden suorituksiin samoin kuin välittömästi yleisölle palveluja tuottavien solistien suorituksiin, mutta soveltaa järjestäjän lukuun työskentelevien solistien suorituksiin arvonlisäveron yleistä verokantaa.

2) Saksan liittotasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.